

О ПОЛОЖАЈУ ТУРСКЕ НАЦИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ОД РАМБУЈЕА, ПАРИЗА И ДОЛАСКА КФОР-а И УНМИК-а У ЈУЖНУ СРПСКУ ПОКРАЈИНУ*

На просторе Косова и Метохије Турци су почели да се насељавају неколико година након Косовске битке. У царском граду Призрену где је био, а и до данашњег дана остао, највећи број припадника турске етничке заједнице, Турци се у значајнијем броју помињу тек од 1455. године. Од свог доласка па све до сада Турци су заједнички живели са домицилним становништвом које је, као што је познато, било, углавном, српско. И након одласка Отоманске империје са наших простора на Косову и Метохији је остао значајан број Турака. По неким сазнањима турским језиком говорило је најмање 220.000 становника Косова и Метохије а има тврдњи да је овај језик користило чак 400.000 становника.

Посебно је интересантан положај припадника турске етничке заједнице од формирања Југославије као Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. У овом периоду Турци су били не само лојални грађани ове државе већ су били чак и привилеговани на разне начине. Посебно занатлије, од којих су највећи број били Турци, били су указом краља ослобођени плаћања свих пореза и неких других дажбина према држави. Дакле, лојалност Турака са ових простора према држави у којој су живели генерално ни једног тренутка није долазила у питање. Проблеми са којима се сусретала турска етничка заједница достигли су своју кулминацију тек у претходној СФРЈ, а посебно сада, од ескалације тероризма и сепаратизма.

Након Другог светског рата на Косову и Метохији је живело најмање 100.000 Турака. Један број је на разноврзне начине и кроз најразличитије облике притисака асимилиран у Албанце. Већи део турске популације са ових простора трајно се иселио у земљу матицу увидевши да им поред албанских националиста и шовиниста нема перспективе живљења. Увидевши своје пропусте и грешке ондашња комунистичка

* Аутор: Зејнелабин Курејш, председник Националне заједнице Турака

власт је декретом 1951. године отворила школе на Косову и Метохији на турском језику - свуда где је било Турака.

Временом су елементарна права Турака као и свих других националних мањина постајала све већа и обимнија. Поред основних и средњих школа на турском језику у Призрену, Приштини, Косовској Митровици и Ђилану, Турци из ових општина касније су добили и свој радио програм на турском језику. Пре више од 30 година кренуо је са излажењем турски дневник "Тан", а потом и више других часописа и дечјих новина. Убрзо је у свим срединама дошло до формирања културно-уметничких друштава на турском језику, која су неговала изворну турску етнокултуру. Дакле, неоспорна је чињеница да су Турци са Космета увек исказивали своју лојалност према Србији и Југославији али је и истина да су Турци овде уживали далеко највиша права од свих Турака у дијаспори.

У прилог поменутом иде изјава ранијег премијера Турске Републике, Булент Ецевита, коју је изрекао приликом посете Космету: "Са задовољством истичем да су права турске националне заједнице у Југославији максимална и да таква права ни приближно не уживају наши сународници који су мањина у суседним земљама".

Такође, у прилог изнетом иде и оно што је 13. априла 2000. године на каналу "Д" турске телевизије приказано у емисији са насловом "Била је једна земља, звала се Југославија", где се јасно истиче да су све етничке заједнице у нашој земљи живеле равноправно по највишим светским стандардима и међународним документима светске и европске заједнице.

Сада бих се осврнуо на оно што је можда требало на почетку да учиним, а то је положај Турака на Косову и Метохији након ескалације албанског тероризма и екстремизма, разговора у Рамбујеу и Паризу, у време НАТО агресије и посебно сада – 10 месеци након доласка КФОР-а и УНМИК-а на Косово и Метохију. Још од покушаја државе Србије да у марту 1998. године постигне договор о мирном решењу кризе на Космету, представници турске националне заједнице активно су узели учешћа у решавању своје судбине на овим просторима. На основу постојећих докумената и Устава Републике Србије и СР Југославије, 25. новембра 1998. године потписана је Декларација о политичким оквирима самоуправе на Косову и Метохији. Турска делегација је, не двоумећи се ни тренутка, потписала Декларацију и одбацила неприхватљиви план тадашње Контакт групе да разговоре о решавању проблема воде практично само делегација Албанаца и делегација Србије.

Као што је познато у државној делегацији Републике Србије на разговорима у Рамбујеу и Паризу били су представници свих етничких заједница са Косова и Метохије. У државној делегацији била су и два представника турске етничке заједнице. С друге стране, насупрот нашој државној мултиетничкој делегацији, била је чисто албанска делегација

састављена највећим делом од припадника тзв. Ослободилачке војске Косова, на челу са Хашимом Тачијем. Из националног састава албанске делегације већ се могло назрети да од разговора о решавању будућности Косова и Метохије неће бити ништа. Тако је и било. За 18 дана у Рамбујеу и 5 дана у Паризу преговарачки тим није нам омогућио ниједан директан контакт и разговоре са другом страном из чега се види да Западу није стало до политичког решења проблема на Косову и Метохији. Као кукавичје јаје покушали су да нам подметну тзв. Споразум који је припремила Међународна заједница на челу са САД, а потписали га политички лидери албанских партија на челу са Хашимом Тачијем. По овом Споразуму негирани су сви људи на Косову и Метохији, осим Албанаца.

О неприхватљивости овог документа који је био раван српском самоубиству, јер је у поглављу пет и седам, практично, предвидео окупацију целе наше земље и ово, наравно, нико разуман није хтео да потпише.

Након веома добро вођене медијске кампање и низа медијских манипулација уследило је и НАТО бомбардовање. Тада је Косово и Метохију напустило око 10.000 Турака, а касније, након доласка КФОР-а и УНМИК-а, са ових простора отишло је још 20.000 Турака.

Преостали Турци на Косову и Метохији налазе се у изузетно тешком положају, јер су притисци тзв. "ОВК" сваким даном све већи, под изговором да су Турци били лојални држави Србији. Турцима се не дели хуманитарна помоћ, не добијају новчану накнаду за радна места, као што је случај са Албанцима, ускраћена им је слобода кретања, а један број Турака је убијен, док је велики број турских кућа опљачкан и запаљен.

Речју, живот за преостале представнике турске националне заједнице на Косову и Метохији у овом тренутку је неподношљив.

Крајње је време да Међународна заједница предузме све како би се напokon ситуација на Косову и Метохији почела решавати на прави начин без фаворизовања Албанаца, и да нам омогући да сви ми који живимо на овим просторима заједнички постигнемо договор и дођемо до заједничког решења.

Фотографија 8: Горанке у предаху (фото Б. Пелиновић)

Фотографија 9: *Залеђени водопад у клисури Душке реке*
(фото С. Велиј)